

19 juli 1572

Eerste Vrije Statenvergadering Het is een bont gezelschap dat in de zomer van 1572 op uitnodiging van Dordrecht bijeen komt in het Hof: afgevaardigden van elf andere Hollandse steden, de meeste kleiner dan Dordrecht en gelegen in de periferie van het graafschap. Ook aanwezig zijn een vertegenwoordiger van geuzenleider Lumey, en niet te vergeten Filips van Marnix van Sint-Aldegonde, vriend en raadgever van Willem van Oranje. De vraag is hoe men de prins kan steunen in de opstand tegen de Spaanse koning Filips II.

Uitgerekend die dag heeft landvoogd Alva de Staten uitgenodigd voor overleg in Den Haag. Door in Dordrecht samen te komen plegen Alkmaar, Edam, Enkhuizen, Gorinchem, Gouda, Haarlem, Hoorn, Leiden, Medemblik, Monnickendam, Oudewater en Dordrecht zelf een openlijke daad van verzet tegen het wettelijk gezag. Op de bijeenkomst, die als de Eerste Vrije Statenvergadering de geschiedenis in zal gaan, besluiten zij de prins van Oranje financieel te gaan steunen in de strijd. Een strijd die uiteindelijk nog 76 jaar zal voortduren.

Dat de vergadering in Dordrecht wordt gehouden is opmerkelijk, want de stad is nog maar kort daarvoor 'om' gegaan. Een paar maanden eerder zijn nog twee ketters ter dood veroordeeld. En in april heeft burgemeester Van der Mijle nog verklaard trouw te zijn aan de katholieke koning van Spanje. Maar op 25 juni gaat de Vuilpoort open om de geuzen binnen te laten. De breuk is in 1572 nog niet definitief: pas in 1581 wordt de Acte van Verlatinghe ondertekend.

Kaart van het gewest Holland met de wapens van de steden die deelnemen aan de Eerste Vrije Statenvergadering in 1572.

Vergaderinghe gehouden binnen der stede van **Dordrecht**, begonnen opten XIXen Julii anno XVC LXXII,

UIT DE NOTULEN VAN DE EERSTE VRIJE STATENVERGADERING: (...) Naedien nu ulieden den goeden wille Zijner Vurstelicken Genaede aengaende deese vergaderinge genouchsaem hiersuyt hebt connen vermercken ende die commissie aengehoert die mijn Zijne Vurstelicke Genaede belast heeft, zoe wil ick ulieden Zijner Genaede meninghe een weynich breeder verhaelen, als namelick dat Zijne Vurstelicke Genaede genouchsaem bericht is geuerst ende oock metterdaet claerlick gesien ende bemercket heeft die goede getrouwicheyt ende goetwillicheyt, die de steden in Hollandt Zijner Vurstelicken Genaede draegende zijn daerin, dat zij hemluuden te deeser tijt zoe vrijmoedelic ende openhertelic verclaert hebben toghen den hartoghe van Alba ende zijnen aenhanck met Sijnem Vurstelicken Genaede als met haeren wettigen ende rechten gouuernuer onder den coeninc van Spaengnen te willen houden ende met hem goet ende bloet opsetten tot verlossinghe haere vaderlants suyt deese wrede ende grauuelicke tyrannye der vremde Spaenssche knechten, die dit landt nu ettelicke jaeren jammerlick onderdruckt ende gepoliceert hebben ende noch daegelic soucken van alle haere welsaert te beroouen ende ontbloeten, (...)

31 januari 1953

‘Ruwe stormen mogen woeden’ – A. van den Berg

Watersnoodramp Het Venetië van het Noorden. Zo wordt Dordrecht wel genoemd als het gaat om de pracht en praal die de stad lange tijd kent dankzij de bloeiende handel over het water. Reizigers komen vaak superlatieven te kort wanneer zij Dordrecht aandoen. Sommigen beweren zelfs dat Dordrecht een speciale geur heeft door de aanwezigheid van het water.

De relatie tussen stad en water komt in een heel ander licht te staan wanneer het gebied getroffen wordt door een zware noordwesterstorm in combinatie met extreem hoogwater. Precies dit doet zich voor in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953. Springtij versterkt de al bestaande stormvloed, waardoor het water aan de Nederlandse kust tot recordhoogtes wordt opgestuwd. Veel dijken blijken er niet tegen bestand. Nederland wordt getroffen door de grootste natuurramp in eeuwen.

Ook Dordrecht ontkomt niet aan rampspoed. In de stad is de Voorstraat een belangrijke barrière tegen hoogwater, maar deze blijkt niet hoog genoeg. In zo'n geval kunnen de huizen nog als extra barrière dienen, in combinatie met schotbalken tussen de gevels. De vloedplanken die het stadsbestuur na een eerdere watersnoodramp beschikbaar heeft gesteld, zijn in de oorlogsjaren vrijwel allemaal opgestookt in de huiskachels. Door gebrek aan adequate barricades loopt alsnog een groot deel van de stad in de nacht onder. Alleen de Singel blijft dit lot bespaard doordat de Noordendijk het water tegenhoudt. Er vallen twee doden. De schade aan dijken en gebouwen blijkt uiteindelijk gigantisch te zijn.

De ondergelopen Krispijntunnel en Spuiweg tijdens de februaridagen van 1953.

> 14 januari

23 januari 2015

‘Winnen in eigen land is het mooiste wat er is.’ – Sjinkie Knegt

EK Shorttrack Van 23 tot en met 25 januari 2015 is de ijshal van Sportboulevard Dordrecht het strijdtoneel van het Europese Kampioenschap Shorttrack. Nieuw aan dit kampioenschap is dat alle finales in het weekend gereden worden. Behalve een volledig uitverkochte ijshal zijn de kijkcijfers voor dit evenement ook torenhoog.

Met name de Nederlandse mannen schaatsen zich volop in de schijnwerpers. Sjinkie Knegt behaalt goud op de 1.000 en 1.500 meter. Met daarnaast een zilveren medaille op de 500 meter wordt hij met groot machtsvertoon de nummer één in het eindklassement. Sterk is het Nederlandse mannenteam op de relay (aflossing). Naast Knegt bestaat dit team uit Freek van der Wart, Daan Breeuwsma en Adwin Snellink. Het team wint brons.

Bij de dames wint de Schotse Elise Christie de titel. De beste Nederlandse schaatsster is Lara van Ruijven, die als achtste eindigt. De vrouwenploeg die naast Van Ruijven uit Yara van Kerkhof, Rianne de Vries en Suzanne Schulting bestaat, weet het zilver binnen te slepen. Geen goud dus voor het vrouwenteam, zoals in de vier voorgaande jaren. Desondanks is bondscoach Jeroen Otter positief: ‘Ze hebben het heel goed gedaan, 24 ronden op kop gereden.’

Sjinkie Knegt (voorop) in actie tijdens de EK Shorttrack in Dordrecht.

28 februari 1899

Lipsfabrieken Lips is een begrip voor menigeen. Het bedrijf wordt opgericht door de in Rotterdam geboren smid Jacobus Lips (1847-1921) die in december 1870 een bescheiden smederij aan de Botgenstraat overneemt. Er worden onder andere kachels, haarden en fornuizen gemaakt. De zaken lopen dusdanig goed dat in 1883 een fabriek kan worden gebouwd aan de Varkenmarkt met toonkamer en winkel.

Het is in deze tijd dat Dordrecht steeds meer ontsloten raakt door de inmiddels gereed-gekomen treinverbinding tussen Rotterdam en Breda (1872). Dit brengt een toenemend geldverkeer teweeg en daardoor ook een grote behoefte aan brandkasten. Daar speelt het bedrijf van Lips op in. Door toepassing van de nieuwste technieken en een goede marketingstrategie groeit de fabriek snel: tussen 1896 en 1899 neemt het aantal personeelsleden toe van 22 naar 100. Op 28 februari 1899 is de vennootschap onder firma Lips een feit. Het bedrijf produceert vanaf dan uitsluitend brandkasten en sloten. In 1910 gaat de onderneming naar de beurs. Verdere uitbreiding blijkt noodzakelijk, wat mogelijk wordt op het in 1919 gereedgekomen nieuwe industrieterrein van Dordrecht, De Staart. Lips is in 1919 de eerste fabriek die zich daar vestigt.

Lips weet lang een sterke concurrentiepositie te behouden en zelfstandig te blijven. Na eerst een fusie met Gispem N.V. wordt de onderneming uiteindelijk in 1971 overgenomen door het Britse Chubb. In 2007 komt een einde aan Lips in Dordrecht met de verplaatsing van alle bedrijfsactiviteiten naar Diemen, Raamsdonkveer en het buitenland. Van de fabrieksgebouwen is niets meer over.

Groepsportret van het personeel van Lips tussen twee loodsen aan de Merwedestraat op De Staart omstreeks 1925.

8 maart 1970

Schrijversprotest 'Waarschuwing. Wie hier een boek leent is een dief. Schrijvers hebben recht op leengeld.' Het is Kees Buddingh', een van Dordts bekendste schrijvers die op 8 maart 1970 een pamflet met deze tekst op de toegangsdeur van de Openbare Bibliotheek van Dordrecht aan de Wijnstraat plakt. Onder de tekst valt te lezen: 'Actie schrijversprotest'.

De actie past in een reeks van landelijke protesten die al sinds 1962 door auteurs wordt gevoerd. Bibliotheken zijn hierbij het voornaamste doelwit. De oorzaak van de protesten is de, in de ogen van de schrijvers, te geringe vergoeding voor hun werk. De eerste acties leiden in 1965 tot de oprichting van de Stichting Fonds voor de Letteren, een van de oudste kunstfondsen van ons land dat subsidies voor de productie en promotie van literaire werken en activiteiten toekent. Het schrijversprotest van 1970 is een vervolg op de eerdere acties. Aanvankelijk wordt een leenrechtvergoeding geëist: iedere auteur moet aanspraak kunnen maken op een vergoeding per uitgeleend boek. Onder het mom van 'aanklacht tegen slechte cultuurpolitiek' groeit het protest uit tot een algemeen pleidooi voor betere vergoedingen. Uiteindelijk leveren de acties van 1970 modelcontracten op, die voorzien in minimale standaardpercentages aan royalty's per verkocht boek.

De actie in Dordrecht wordt Kees Buddingh' in ieder geval niet in dank afgenomen. Al snel is een surveillancewagen van de politie ter plaatse om het incident te rapporteren. Aanvankelijk zou het bij een notitie blijven, maar niet veel later komen de agenten terug om het pamflet van de deur te verwijderen.

Schrijver Kees Buddingh' wordt – vrolijk en wel – door politiemannen ondervraagd wegens het opplakken van een plakkaat op de deur van de Openbare Bibliotheek in 1970.

27 april 2015

Koningsdag Dordrecht heeft door de jaren heen veel vorsten mogen ontvangen. Op Koningsdag 2015 zijn koning Willem-Alexander en koningin Máxima aan de beurt. Net als andere 'royals' in vervolgen dagen komt de koninklijke familie Dordrecht binnen via de Groothoofdspoort. Op het drierivierpunt wordt een grote maritieme parade gehouden. Daarna voert de tocht per boot naar de Grote Kerk, waar een concert wordt gegeven. Het programma staat in het teken van Bach, met bijdragen van muziekvereniging Jubal en het Dordrechts Philharmonisch Orkest. Van de Grote Kerk vertrekt men naar het Scheffersplein waar de koning en koningin kennismaken met Dordtse streekproducten.

De koning mag dan wel zijn verjaardag vieren, dat betekent niet dat hij niet hoeft te werken. Hij opent op deze dag het splinternieuwe museum Het Hof van Nederland in het voormalige Augustijnenklooster. In 1572 vond op deze plek de Eerste Vrije Statenvergadering plaats. Tijdens deze vergadering werd de basis gelegd van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, de voorloper van het huidige Nederland. Het koningspaar en twaalf vertegenwoordigers van de steden die ook destijds aanwezig waren, ondertekenen opnieuw de notulen van die vergadering, in een gemoderniseerde vorm. Hiermee bevestigen zij dat vrijheid en tolerantie basiswaarden zijn voor de Nederlandse maatschappij. Het Hof van Nederland wil dan ook een museum voor heel Nederland zijn.

Na dit plechtige moment is de koning op het Statenplein in één klap terug in het heden, waar zanger Nielson hem toezingt: 'Ik voel me sexy als ik dans': een vrolijk besluit van een geslaagde Koningsdag in Dordrecht.

Koning Willem-Alexander en koningin Máxima ondertekenen de verklaring bij de opening van Het Hof van Nederland in 2015.

30 april 1947

Jazz Sociëteit De Dordtse Jazz Sociëteit (DJS) wordt opgericht op 30 april 1947. Dit komt niet zo maar uit de lucht vallen. Al in 1936 wordt er in Dordrecht een afdeling van de Nederlandse Jazz Liga opgericht. Een van de initiatiefnemers is dichter Kees Buddingh'. Na de Tweede Wereldoorlog is pianist Henk van Buul de oprichter van de Jazz Sociëteit. Hij vormt met zijn pianotrio Henk van Buul and his Rhythm het huisorkest. Om de drie weken organiseren ze live muziekavonden in een zaal van Café Paviljoen. Maandelijks zijn er platenavonden bij Caput Ovis in de kelder van het Teekengenootschap Pictura. De sociëteit geeft een eigen blaadje uit, *The Jazz Messenger*.

In 1957 viert de DJS haar tienjarig bestaan met een jazzweek. Op verschillende locaties, waaronder Pictura en Americain, zijn er optredens. Niet alleen jazz maar ook klassiek, ballet, poëzie en schilderkunst komen aan bod. De opkomst van The Rolling Stones en The Beatles leiden in 1962 tot de oprichting van een aparte jongerenafdeling. Jongeren vormen een belangrijke groep en om ze niet kwijt te raken, wordt de afdeling twee jaar later weer samengevoegd met de DJS. Henk van Buul wordt in 1965 erevoorzitter. Dat jaar viert hij ook zijn 30-jarig jubileum als pianist, met onder andere een plaatopname voor Polydor. Pim Jacobs reikt het eerste exemplaar van de plaat uit.

De Dordtse Jazz Sociëteit gaat vanaf 1992 verder als Stichting Concert DJS, ook wel Jazzpodium DJS genoemd. De DJS is de oudste nog bestaande jazzclub van Nederland en behoort tot de top van de Nederlandse jazzpodia.

Een optreden van 'Henk van Buul
And His Rhythm' in de Jazz Socië-
teit omstreeks 1975.

24 mei 1986

Dordt in Stoom Op een prachtige lentedag in mei 1986 wordt voor de tweede keer het evenement Dordt in Stoom gehouden. Er zijn een paar opvallende verschillen met de editie van een jaar eerder. Allereerst is het veel beter weer. De vorige keer was het mistig en waren er sneeuwbuien, afgewisseld met felle opklaringen. Volgens sommigen wel sfeervol, maar mooi lenteweer is toch prettiger.

Om die reden wordt het evenement in 1986 ook een maand later gehouden. Voor de eerste editie bedachten de gebroeders Jens en Frank van der Vorm, beiden stoomfanaten, dat de komst van een stoomtrein een mooie invulling zou zijn voor Koninginnedag op 30 april. Bezoekers konden met de trein naar een tentoonstelling in de Merwehal en met een stoomboot terug over het Wantij. Daarnaast was er een vlootshow van stoomboten en een stoomwalsenshow op de Grote Markt. Het was allemaal een groot succes. En een jaar later komt alles dankzij het mooie weer nog beter uit de verf.

Een derde verschil met het voorgaande jaar is de goede samenwerking met de gemeente Dordrecht. Door het grote succes van de eerste Dordt in Stoom verloopt deze een stuk vlotter. Gemeentebemiddeling maakt het bijvoorbeeld mogelijk om van de partnerstad Recklinghausen een scheepslading kolen te verkrijgen. Ondanks het succes wordt besloten van Dordt in Stoom een twejaarlijks evenement te maken, want de voorbereidingen van zo'n spektakel vergen veel tijd. Door de jaren heen zijn er meer veranderingen gekomen, maar in essentie blijft Dordt in Stoom wat het was: een evenement van nationale omvang met de stoommachine in de hoofdrol.

Een sfeerimpressie van Dordt in Stoom in 1986.

19 september 1993

FC Dordrecht Het Eiland van Dordrecht kent een rijke voetbaltraditie. Bij de komst van het betaald voetbal naar Nederland in 1954 treden er maar liefst drie Dordtse verenigingen toe. Alleen steden als Utrecht, Amsterdam en Rotterdam kunnen met zo'n aantal wedijveren. Emma zal actief zijn tot 1958, EBOH tot 1962 en DFC houdt het tot 1972 vol. Een poging van burgemeester J.A.H.J van der Dussen om de clubs te laten fuseren strandt. De onderlinge (cultuur-)verschillen zijn volgens de clubs te groot.

Uit de splitsing van amateurs en semiprofs bij DFC, in 1972, ontstaat wel een nieuwe betaald voetbalclub: FC Dordrecht. De naam verandert regelmatig. In 1979 wordt het DS'79, in 1990 Dordrecht'90 en in 2002 weer gewoon FC Dordrecht. Johan Cruyff en Rob Rensenbrink spelen in 1981 vier vriendschappelijke wedstrijden voor de club, die wisselend in de ere- en de eerste divisie uitkomt. Na twee opeenvolgende jaren eredivisie volgt na het seizoen 1992-1993 weer een degradatie, de derde in twaalf jaar.

Aansprekende sponsors, zoals Nico de Vries van olieconcern Frisol en selfmade miljonair en 'kitkoning' Cees den Braven steken met liefde geld in de club. Den Braven brengt bovendien een fusie met het Schiedamse SVV tot stand. Doordat SVV in de eredivisie uitkomt, kan de fusieclub dat ook doen. Ook de voorzitters zijn bekende figuren. In de jaren zeventig staat de geboren Dordtenaar en NCRV-presentator Dick Passchier aan het roer. De internationaal topscheidsrechter Frans Derks probeert de club midden jaren negentig nieuw elan te geven. Hij kan echter niet voorkomen dat de fusie met SVV op 19 september 1993 wordt ontbonden.

Het elftal van DS'79 (seizoen 1979-1980) poseert op het veld aan de Krommedijk.

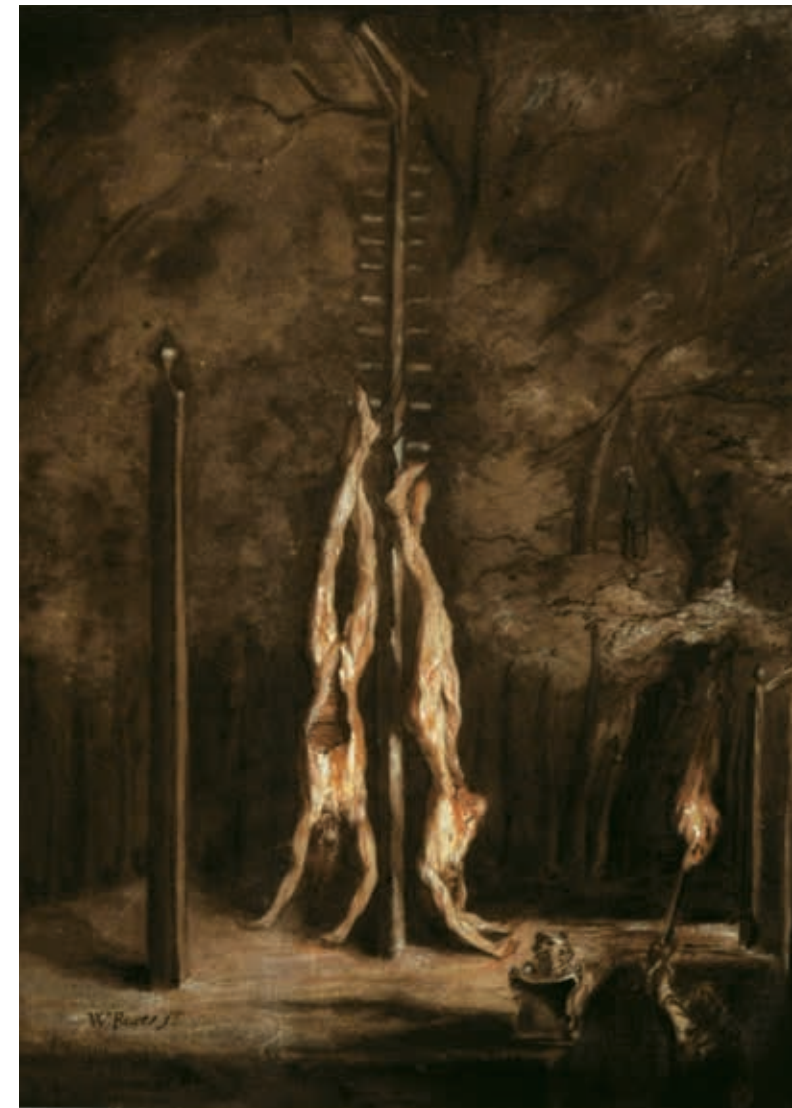
20 augustus 1672

Gebroeders De Witt Het is de ultieme vernedering: naakt en gevild hangen de lijken van Johan en Cornelis de Witt publiekelijk te kijk, op het Groene Zoodje aan de Vijverberg midden in Den Haag. Op 20 augustus 1672 zijn zij door politieke tegenstanders vermoord. Johan is zo'n twintig jaar de machtigste man van de Republiek geweest, Cornelis heeft hem steeds bijgestaan. Nu krijgen zij de schuld van alles wat er dat jaar misgaat.

Beide broers zijn afkomstig uit een Dordtse regentenfamilie. Een plaquette in de gevel van een pand aan de Grotekerksbuurt geeft aan waar hun geboortehuis heeft gestaan. De dood van de gebroeders De Witt geldt als een van de meest geruchtmakende politieke moorden uit de Nederlandse geschiedenis. Nog geen vijftig jaar oud zijn ze als ze worden gelyncht. Cornelis zit gevangen op beschuldiging van samenzwering tegen Willem III. Hij wordt gemarteld, maar bekent niet. Daarom wordt hij tot verbanning veroordeeld. Als Johan hem uit de gevangenis ophaalt, spelen Oranje-aanhangers voor eigen rechter.

Sinds 1653 is Johan raadpensionaris en al die tijd is hij beducht voor de oorlogszucht van de Oranjes. Ter beteugeling van hun macht besluiten de Staten van Holland dat de zoon van Willem II nooit stadhouder mag worden. Onder de leiding van De Witt is er vrede gesloten met Engeland. Het gewest maakt een welvarende periode door. Onder het volk zijn de Oranjes echter populair gebleven. Telkens als de Republiek wordt bedreigd, rijzen er problemen tussen prinsgezinden (bewapenen!) en regenten (onderhandelen!). Dat verklaart ook de volkswede als een coalitie van Engeland, Frankrijk, Keulen en Munster in 1672 tot aanval overgaat.

De moord op de gebroeders De Witt door W. Paets. Van deze voorstelling bestaan diverse tekeningen en schilderijen. Rechts: Portretbuste van Johan de Witt door Artus Quellinus. Collectie Dordrechts Museum.

27 september 1868

Johan Barthold Jongkind wordt in 1819 in het Overijsselse Lattrop geboren. Hij volgt een opleiding tot notarisklerk, maar hij tekent liever. In 1837 schrijft Jongkind zich dan ook in bij de Tekenenacademie in Den Haag en volgt hij lessen bij schilder Andreas Schelfhout. In maart 1846 vertrekt Jongkind naar Parijs, maar hij keert tot aan 1869 regelmatig terug naar zijn geboorteland. Tijdens zijn voorlaatste studiereis bezoekt Jongkind op 27 september 1868 het Dordrechts Museum.

De tekeningen en aquarellen die hij in Dordrecht en andere Zuid-Hollandse plaatsen maakt, vormen nog lang een inspiratiebron voor de kunstenaar. Jongkind houdt ervan over het water naar de stad te kijken. De stijl die hij ontwikkelt, wordt gekenmerkt door het gebruik van lichte kleuren, een losse toets en een minder exacte weergave van details. Door zijn impressionistische werkwijze wordt Jongkind de voorloper van het Franse impressionisme genoemd. In 1891 krijgt de schilder een beroerte en overlijdt hij in de buurt van de Franse stad Grenoble.

Meer nog dan Amsterdam groeit Dordrecht in de loop van de negentiende eeuw uit tot de lievelingsplek van internationale kunstenaars. Een paar honderd schilders bezoeken tussen 1850 en 1920 de stad. Men komt af op het pittoreske karakter van de binnenstad en de ongerepte vergezichten in de regio. Door Jongkinds enthousiasme over Dordrecht in Frankrijk komen ook veel Franse schilders op bezoek. Het inspirerende Hollandse landschap wordt opgezocht, bestudeerd, geschetst en geschilderd.

Le port de Dordrecht door Johan
Barthold Jongkind uit 1869.
Collectie Dordrechts Museum.

16 december 1933

Josephine Baker Op 16 december 1933 doet een wereldberoemde artiest Dordrecht aan: Josephine Baker (1906-1975). Deze Amerikaanse revue-artieste is omringd door spraakmakende verhalen. De toegangsprijzen voor het optreden in Kunstmin bedragen 75 cent tot twee gulden. Hoewel twee voorstellingen zijn toegezegd, gaat alleen het late optreden door. Josephine en haar zestien Baker Boys komen pas om half tien opdagen.

Het is voor Dordtenaren de eerste en enige kans Baker in levende lijve te zien. Baker komt uit een arm gezin uit Saint-Louis in de staat Missouri. Als twaalfjarige wordt ze dakloos. Ze begint op straat te dansen en groeit uit tot een succesvol danseres. In de jaren twintig debuteert ze op Broadway in New York, waarna ze naar Parijs vertrekt. Baker wordt beroemd door haar bananenrokje en erotische dansen. Bovendien heeft ze regelmatig een jachtluipaard bij zich, die zelfs een keer in de orkestbak springt.

De Dordtenaren lopen niet massaal uit voor de beroemde artieste. De zaal zit nog niet voor de helft vol. De zwart geschminkte Baker Boys proberen al dansend wat leven in de brouwerij te brengen, maar het is uiteindelijk Baker zelf die de show steelt met zang en dans, getooid in veren, pluimen en minimale toiletjes. Hoewel het publiek om een toegangsvraag, wordt het toch niet de spetterende avond waarover nog lang wordt nagepraat. Het Dordtse publiek blijkt te nuchter om van een wereldberoemde revuester te kunnen genieten.

Een affiche en advertentie van het optreden van Josephine Baker in 1933.

